

Nationála geahččaleamit

Lohkan 8. ja 9. ceahkkái
Ovdamearkabargobihtát

Bealli máilmmi gielain áitojuvvon

Bealli máilmmi 6000 gielain sáhttet jávkat, jus daid ii geahččal gáhttet. Nu árvoštallá UNESCO. Buot sámegielat leat maiddáid daid áitojuvvon gielaid searvvis.

Sullii bealli máilmmi 6000 gielain leat áitojuvvon, UNESCO dieđuid mielde. Čuđiid mielde gielat leat maiddáid juo jávkan. UNESCO lea Ovtastuvvan našuvnnaid oahpahusa, diehtaga ja kultuvrra organisašuvdna. UNESCO lea ráhkadan giellaatlasa áitojuvvon gielain. Dat galgá mitalit makkár dilis gielat leat, nugo mo giella seailu buolvvaid mielde ja galle olbmo hupmet giela. Áitojuvvon giellaatlasis leat maiddáid buot 10 sámegiela.

Áhkkilgiella jávkan

Áitojuvvon giella lea dakkár giella mas lohku galle máná hupmet giela njiedjá. *Duođai áitojuvvon gielas* leat measta dušše vel rávisolbmot geat hupmet giela. *Garrasit áitojuvvon giela* máhttet dušše áibbas soames vuorasolbmo. Áitojuvvon gielaid lohku lea lassánan dađi mielde go sosiála ja ekonomalaš rievddadeamit leat dáhpáhuvvan jođáneappot. Dušše 1950 jagi rájes leat 230 giela jávkan. Daid gaskkas lea maiddáid áhkkilsámegiella, man hupme Guoládatnjárggas ruoššabealde sámis. Giella jávkai jagi 2003 go maŋemus áhkkilsámegielat hubmi jámii, UNESCO dieđuid mielde. Muhto eará dieđuid mielde leat vel muhtumat geat máhttet áhkkilsámegiela.

UNESCO= United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.

Sámegilii: Ovtastuvvon našuvnnaid oahpahusa, diehtaga ja kultuvrra organisašuvdna.

Organisašuvvna mandáhtta lea bargat ráfi ja sihkarvuoda ovddas máilmmis, dan bokte go ovddidit našuvnnaid gaskkas ovtasbarggu iežaset fágasurggiin.

UNESCO ii dušše hukse skuvllaid geafes riikkain, iige dušše almmut dieđalaš čállošiid. Oahppu, dieđa ja kultuvra ja gulahallan leat vuogit olahit mihá stuorát mihtu: Hukset ráfi olbmo jurdagiidda. UNESCO konstitušuvdna cealká ahte "...go soađis lea vuolgga olbmo jurdagiin, de ferte ráfi suodjalusa nai ráhkadit olbmo jurdagiin".

Gáldu: www.unesco.no

Gielaid áitojuvvon dássi

Nanu giella

 Rašes giella

 Áitojuvvon giella

 Duođai áitojuvvon giella

 Garrasit áitojuvvon giella dahje giella mii measta oalát lea jávkan.

 Jávkan giella

Buot sámegeielat áitojuvvon

Darjesámegeiella Guoládatnjárggas, upmi- ja bihttánsámegeiella norgga- ja ruotabealde Sámis leat *garrasit áitojuvvon gielat*. Dain gielain leatge dušše vuollil 20 hubmi vel báhcán. Julev-, lulli-, anárlaš-, skoalta- ja gielddasámegeielat leat ges merkejuvvon *duđai áitojuvvon giellan*. Dain gielain leat gaskal 300 ja 2000 hubmi. Maiddái davvisámegeiella, mas leat 30 000 hubmi lea listtus. Muhto dat lea merkejuvvon dušše *áitojuvvon giellan*.

Jávkamiid sáhtta hehttet

Okta ulbmiliin giellaatlasiin leage váruhit vai máilmmi gielat eai jávkka. Giella jávkamiid oainnat sáhtta hehttet. Bures čađahuvvon giellapolitihkka servodagain sáhtta nannet giella seailuheami boahhte buolvvaide. Sámi servodagain barget ollu gielaid nannet ja seailuhit. Ovdamearkka dihte lea mánáin sámegeiel oahpahus skuvllain, eará ovdamearkan leat giellaguovddážat mat barget iešguđet ládje seailuhit giela. Áitojuvvon gielaid prográmmain veahkeha maiddái UNESCO servodagaid ovddidit ja seailuhit gielaideaset.

Gáldut: www.Unesco.org, www.samer.se, www.samediggi.no

Sámegeielat giellaatlasis

Kárta čájeha mearkaiguin makkár áitojuvvon dássái UNESCO lea merken sámegeielaid.

Gáldu:
Kárta: www.kartiskolen.no
Dieđut: www.unesco.org
language atlas

Ovddit siiddus lea teaksta, kárta ja tabeallat. Ane daid go vástidat dáidda gáždagaide. Soahtát šaddat mángga geardde ja mángga sajis lohkat vai sáhtát vástidit.

Gažaldagat

1. Maid muitala UNESCO áitojuvvon gielaid atlas/listu ?

.....

2. Makkár dásis lea julevsámegiella UNESCO áitojuvvon gielaid listtus?

- A. li áitojuvvon giella
- B. Garrasit áitojuvvon giella
- C. Duodai áitojuvvon giella
- D. Rašes giella

3. Makkár sámegielat leat merkejuvvon garrasit áitojuvvon giellan, rukses ivnniin, UNESCO áitojuvvon gielaid atlasis?

.....

4. Galle olbmo hupmet davvisámegiela?

- A. 10
- B. 2000
- C. 300
- D. 30000

Schweigaards gate 15
Postboks 9359 Grønland
0135 OSLO
Telefon 23 30 12 00
utdanningsdirektoratet.no